

PROGRAM PEACE DLA IRLANDII PÓŁNOCNEJ

Celem unijnego programu PEACE jest wspieranie pokoju i pojednania oraz postępów gospodarczych i społecznych w Irlandii Północnej i Regionie Granicznym Irlandii.

PODSTAWA PRAWNA

Podstawą prawną czwartego programu PEACE na okres programowania 2014-2020 jest rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 i rozporządzenie (UE) nr 1299/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

KONTEKST

Unijne wsparcie finansowe procesu pokojowego w Irlandii Północnej udzielane jest od 1989 r., zarówno za pośrednictwem polityki regionalnej UE, jak i wkładów UE do Międzynarodowego Funduszu na rzecz Irlandii (IFI).

W związku z zaleceniami specjalnej grupy zadaniowej Komisji program PEACE I (1995-1999) został zatwierdzony w dniu 28 lipca 1995 r. W marcu 1999 r. Rada Europejska zdecydowała, że specjalny program powinien być kontynuowany do 2004 r. pod nazwą PEACE II. Następnie program został przedłużony do 2006 r. Obejmujący okres programowania 2007-2013 program PEACE III przejął niektóre priorytety poprzednich programów, a wszystkie działania w ramach projektów zakończono w dniu 31 grudnia 2015 r. Deklaracja zamknięcia programu została przekazana Komisji do dnia 31 marca 2017 r.

Nowy program (PEACE IV, 2014-2020), który został oficjalnie uruchomiony w dniu 14 stycznia 2016 r., kładzie wyraźny nacisk na inwestycje związane z dziećmi i młodzieżą.

CELE I PRIORYTETY

Program PEACE jest wdrażany jako program współpracy transgranicznej (w ramach europejskiej współpracy terytorialnej) między Irlandią a Wielką Brytanią i ma dwa główne założenia:

- spójność społeczności uwikłanych w konflikt w Irlandii Północnej i granicznych hrabstwach Irlandii;
- stabilność gospodarcza i społeczna.

Program ukierunkowany jest na konkretne problemy wynikające z konfliktu, a jego celem jest tworzenie stabilnego i żyjącego w pokoju społeczeństwa. Dlatego też opiera się on na dwóch głównych priorytetach (pojednanie społeczności i przyczynianie się do pokoju) oraz koncentruje się na czterech głównych celach na okres programowania 2014-2020:

- wspólnota w dziedzinie kształcenia;
- pomoc dzieciom i młodym ludziom;
- tworzenie wspólnych przestrzeni i usług;
- budowa dobrych stosunków na szczeblu lokalnym.

FINANSOWANIE

W latach 1995-2013 uruchomiono trzy programy PEACE, w ramach których wkład finansowy wyniósł 1,3 mld EUR. Podczas gdy PEACE I (1995-1999) i PEACE II (2000-2006) otrzymywały finansowanie ze wszystkich funduszy strukturalnych, PEACE III (2007-2013) finansowany był wyłącznie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Program PEACE IV w okresie programowania 2014-2020 opiewa na łączną kwotę 270 mln EUR. Wkład z EFRR do tego programu wynosi w przybliżeniu 229 mln EUR (85 %), natomiast około 40 mln EUR (15 %) pochodzić będzie ze współfinansowania (tj. pozaunijnych źródeł, które obejmować mogą finansowanie krajowe, regionalne lub pochodzące od samorządów terytorialnych). 94 % środków programu PEACE IV przeznaczonych zostanie na wsparcie włączenia społecznego, walki z ubóstwem i mobilności pracowników (pozostałe środki zostaną przeznaczone na wsparcie techniczne).

UPRAWNIENIA DO KORZYSTANIA Z POMOCY I ZARZĄDZANIE

Obszary zakwalifikowane do pomocy w ramach czwartego programu PEACE to Irlandia Północna i Region Graniczny Irlandii (obejmujący hrabstwa Louth, Monaghan, Cavan, Leitrim, Sligo i Donegal).

Za całościowe zarządzanie programem odpowiada Organ ds. Specjalnych Programów UE (SEUPB), a środkami finansowymi zarządzają lokalne struktury partnerstw i organizacje pozarządowe.

Ponadto w 2007 r. Komisja ustanowiła grupę zadaniową ds. Irlandii Północnej (NITF), która działa pod kierownictwem komisarza ds. polityki regionalnej, w ścisłej współpracy z władzami Irlandii Północnej. NITF ma na celu poprawę konkurencyjności i tworzenie trwałego zatrudnienia oraz obejmuje szereg obszarów polityki, jak rolnictwo, polityka konkurencji, edukacja i kultura, energia itd. Dążeniem działań NITF jest również przyczynienie się do ogólnego powodzenia projektów w ramach programu PEACE.

OSIĄGNIĘCIA

Program PEACE stworzył możliwości w zakresie uczestnictwa i dialogu oraz umożliwił przybliżenie obywatelom procesu decyzyjnego i odpowiedzialności za rozwój wspólnot

(podejście oddolne). W ramach tego programu została sfinansowana szeroka gama projektów, a wśród nich projekty w zakresie wsparcia dla ofiar i osób ocalałych, projekty dotyczące młodych ludzi i MŚP, projekty infrastrukturalne i projekty rewitalizacji obszarów miejskich oraz projekty, dzięki którym udziela się wsparcia imigrantom i zwraca uwagę na wartość różnorodności etnicznej społeczeństwa jako całości.

Co istotne, program ten jest obecnie postrzegany jako przykład polityki budowania pokoju, która powinna być rozpowszechniana w całej Europie i w innych rejonach.

PRZYSZŁOŚĆ PROGRAMU PEACE

W referendum, które odbyło się w dniu 23 czerwca 2016 r., większość głosujących (51,9 %) głosowała za wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej. Po brexicie zmieni się status Zjednoczonego Królestwa, co będzie miało również wpływ na politykę UE, w tym politykę spójności i program PEACE.

Irlandia Północna w dużej mierze korzysta ze środków UE, a wycofanie się Zjednoczonego Królestwa budzi obawy w perspektywie długoterminowej w odniesieniu do szeregu sektorów w Irlandii Północnej, a także procesu pokojowego i współpracy transgranicznej po 2020 r. (Irlandia Północna to jedyny region Zjednoczonego Królestwa, który ma granicę lądową z innym państwem członkowskim: w praktyce po brexicie na wyspie Irlandii będzie istniała zewnętrzna granica UE.

W swoich wnioskach dotyczących rozporządzeń w sprawie spójności po 2020 r. Komisja przedstawiła pomysł kontynuacji programu PEACE („PEACE Plus”). Z uwagi na specyfikę programu zaproponowano, by był on zarządzany w sposób zintegrowany, przy uwzględnieniu wkładu Zjednoczonego Królestwa włączanego do programu jako zewnętrzne dochody przeznaczone na określony cel. Co więcej, w przypadku uznania Specjalnego Organu ds. Programów UE za instytucję zarządzającą, należy uznać, że ma on siedzibę w państwie członkowskim. Wnioski te wchodzi w zakres zwykłej procedury ustawodawczej, a Parlament przyjął swoje stanowisko w pierwszym czytaniu w marcu 2019 r.

W dniu 25 marca 2019 r. Parlament Europejski i Rada przyjęły rozporządzenie (UE) 2019/491 w celu umożliwienia kontynuacji programów współpracy terytorialnej PEACE IV. Będzie ono miało zastosowanie w przypadku wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE bez umowy o wystąpieniu. Rozporządzenie to umożliwi skuteczną kontynuację programów PEACE IV w nowych ramach prawnych.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Parlament zawsze popierał finansowy wkład UE w program PEACE i Międzynarodowy Fundusz na rzecz Irlandii. W rezolucji legislacyjnej z dnia 15 czerwca 2010 r. dotyczącej wniosku w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wkładów finansowych Unii Europejskiej do Międzynarodowego Funduszu na rzecz Irlandii (2007-2010)^[1] Parlament podkreślił, że Międzynarodowy Fundusz na rzecz Irlandii powinien uzupełniać działania finansowane z funduszy strukturalnych, a w szczególności działania w ramach programu PEACE III dla Irlandii Północnej oraz

[1]Dz.U. C 236 E z 12.8.2011, s. 173.

Regionu Granicznego Irlandii. Parlament oficjalnie wezwał Komisję, by dopilnowała tej koordynacji.

Parlament jako współprawodawca w zakresie pakietu dotyczącego polityki spójności (w tym kontekście w ramach rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz rozporządzenia w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”) poparł z mocą kontynuację programu PEACE w okresie 2014-2020. Ponadto w swojej rezolucji z dnia 13 listopada 2014 r. Parlament podkreślił znaczenie programu PEACE w budowaniu postępu, spójności gospodarczej i społecznej oraz pojednania między społecznościami.

W związku z wynikiem referendum w Wielkiej Brytanii Parlament Europejski w swojej rezolucji z dnia 5 kwietnia 2017 r. wyraził zaniepokojenie konsekwencjami wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE i podkreślił konieczność zabezpieczenia pokoju między Irlandią Północną i Irlandią.

W rezolucji z dnia 11 września 2018 r. w sprawie wpływu polityki spójności UE na Irlandię Północną Parlament Europejski zwrócił uwagę na propozycję Komisji, aby kontynuować programy PEACE i Interreg, jak również dokument przedstawiający stanowisko Zjednoczonego Królestwa w sprawie przyszłości polityki spójności (z kwietnia 2018 r.), w którym Zjednoczone Królestwo wyraziło gotowość do zbadania potencjalnego następcy PEACE IV z władzami Irlandii Północnej, rządem Irlandii i z UE, a także wypełnienia zobowiązań dotyczących PEACE i Interreg w ramach obecnych wieloletnich ram finansowych (WRF). Parlament uważa, że „z zastrzeżeniem toczących się negocjacji między UE a Zjednoczonym Królestwem, [...] należy kontynuować wsparcie UE na rzecz współpracy terytorialnej, zwłaszcza w odniesieniu do projektów transgranicznych i dotyczących kontaktów między społecznościami, z uwagi na osiągnięcia specjalnych unijnych programów spójności na rzecz Irlandii Północnej, a mianowicie programu PEACE i programów INTERREG, które są szczególnie istotne dla stabilności regionu”.

Diána Haase / Marek Kołodziejcki
04/2019

